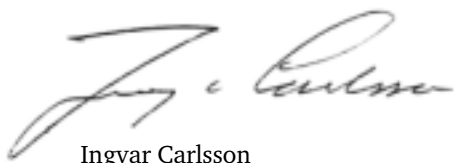

WHIPLASHKOMMISSIONEN

2002-07-01 - 2003-06-30 RAPPORT 1

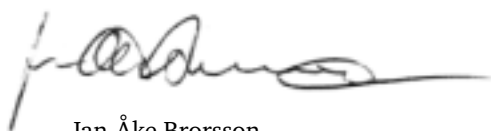
LEDAMÖTERNAS UNDERSKRIFTER

Ingvar Carlsson

Marika Hedin

Jan-Åke Brorsson

Siwert Gårdestig

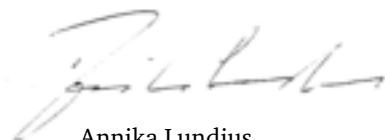
Maria L Lundgren

Nina Rehnqvist

Håkan Danielsson

Annika Lundius

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING AV RAPPORTEN	4
INLEDNING	5
Varför har Whiplashkommissionen tillsatts?	5
Kommissionens uppdrag	5
KOMMISSIONENS VERKSAMHET	7
Sammanfattning av verksamhetsåret 2002-2003	7
Kommissionens sammanträden	8
Kunskapsinventering	10
Adjungerad expertis	10
Förfrågningar från kommissionen	10
Konferenser och seminarier	10
Forskningsprojekt	11
The Bone and Joint Decade 2000-2010	
Task Force on Neck Pain and its Associated Disorders	11
Whiplashskador - samhällskostnader och ersättningsansvar	11
Effektstudie av bilar med mer avancerade whiplashskydd	11
Planerade forskningsprojekt	11
Information	12
Kontakter med allmänheten	12

SAMMANFATTNING AV RAPPORTEN

Whiplashkommissionen tillträdde den 1 juli 2002. Från och med den 1 januari 2003 har kommissionen haft en heltidsanställd sekreterare.

Under året har kommissionen haft nio sammanträden, uppdragit två forskningsprojekt och förberett ett tredje. Ordföranden och sekreteraren gjort ett antal studiebesök och sekreteraren har deltagit i konferenser och seminarier. En hemsida har upprättats med adressen www.whiplashkommissionen.org.

Varför har Whiplashkommissionen tillsatts?

De whiplashrelaterade personskadorna har blivit ett av de senaste decenniernas stora problem i Sverige. Av de ca 50 000 personer som anmäler trafikskada till försäkringsbolagen varje år utgör whiplashskadade nära hälften. Av dessa sjukskrivs fler än 6 000 personer för en längre period. Upp till 1 500 personer får bestående men, enligt Trafikskadenämndens statistik. Alla dessa siffror ökar dessutom för varje år.

En svår whiplashskada innebär ett stort personligt lidande för den som drabbas, och kan i flera avseenden förändra livet. Trafikförsäkringen ger full ersättning, men den privatekonomiska utvecklingen kanske ändå inte blir vad den kunnat bli.

Whiplashskadorna leder också till stora kostnader för försäkringsersättningar, vilket belastar socialförsäkringssystemet och försäkringsbolagen. De årliga kostnaderna för whiplashskadorna ökar snabbt.

Som en reaktion på den stora ökningen av antalet anmälda whiplashskador under senare år tillsattes Whiplashkommissionen den 1 juli 2002. Initiativet kom från försäkringsbranschen, som också står för den huvudsakliga finansieringen. Till kommissionen inbjöds ett antal myndigheter och organisationer som på olika sätt berörs av whiplashskadeproblematiken.

Kommissionens uppdrag kan i korthet sammanfattas som att:

- följa utvecklingen av whiplashskadornas antal och följder
- initiera forskning om hur whiplashskador kan förebyggas
- initiera forskning om hur whiplashskadade bäst behandlas medicinskt
- initiera forskning om rehabilitering lämplig för whiplashskadade
- initiera och utveckla samarbetet mellan olika aktörer på området
- bidra till spridning av information om whiplashskador och deras behandling
- medverka till att internationella erfarenheter tillvaratas
- vid behov föreslå regeländringar för att skapa bättre förutsättningar för förebyggande åtgärder och behandling
- utvärdera de åtgärder som vidtagits
- i årliga delrapporter redogöra för arbetet
- sammanfatta resultaten i en avslutande, större rapport

Kommissionens ledamöter

Kommissionen har sju ordinarie ledamöter och en som är ständigt adjungerad:

- Ingvar Carlsson, ordförande
- Marika Hedin, huvudsekreterare

- Jan-Åke Brorsson, f.d. förbundsdirektör, Försäkringskassornas förbund
- Siwert Gårdestig, chef för avd. för sjukförmåner, Riksförsäkringsverket
- Maria L Lundgren, jurist (tidigare förbundsordförande), Riksförbundet för Trafik- och Polioskadade
- Nina Renhqvist, direktör, Statens beredning för medicinsk utvärdering (tidigare överdirektör, Socialstyrelsen)
- Håkan Danielsson, ordförande i Försäkringsförbundet
- Annika Lundius, verkställande direktör, Försäkringsförbundet (ständigt adjungerad)

Sammanfattning av verksamhetsåret 2002-2003

Whiplashkommissionens första verksamhetsår har inriktats på att definiera kommissionens uppdrag, att få en överblick över den vetenskapliga kunskap som finns på området och att ringa in de områden där ny kunskap behövs. De första sex månaderna präglades av att huvudsekreteraren Marika Hedin ännu inte tillträtt sin tjänst, och arbetet koncentrerades därför till kommissionens sammanträden: efter ett konstituerande möte i juli 2002 sammanträdde kommissionen vid tre tillfällen under hösten. Staffan Moberg, trafiksäkerhetsexpert på Försäkringsförbundet, fungerade som sammankallande.

Den 1 januari 2003 tillträdde kommissionens huvudsekreterare och en mer kontinuerlig verksamhet kunde påbörjas. Under våren 2003 hölls sex möten. En rad experter inom områdena medicinsk forskning, trafiksäkerhet och försäkringsfrågor har hörts, både på kommissionens sammanträden och vid särskilda möten med huvudsekreteraren och ordföranden. Kontakter har etablerats med ledande forskare på det medicinska området, med representanter för försäkringsbolag, patientorganisationer, trafiksäkerhetsorganisationer, biltillverkare och rehabiliteringscentra. Två forskningsprojekt har uppdragits och ett tredje har förberetts.

Kommissionen har gjort en preliminär kartläggning av den rehabilitering som erbjuds whiplashpatienter i Sverige i samarbete med Försäkringskassan. Kommissionen har också inlett kontakter med representanter för försöksprojektet med tidigt omhändertagande i Västra Götalandsregionen, och kommissionen planerar i samverkan med andra intressenter en vetenskaplig utvärdering av detta projekt.

En inventering av försäkringsbolagens whiplashrelaterade statistik har påbörjats för att öka kunskapen om whiplashskadornas omfattning och antal. Kommissionen har också tryckt en informationsbroschyr, lagt ut en hemsida med adress www.whiplashkommissionen.org och börjat bygga upp en databas baserad på den omfattande kommunikationen med allmänheten. Ordföranden har intervjuats i pressen och huvudsekreteraren har deltagit i konferenser och seminarier för att informera om Whiplashkommissionens uppdrag och arbete.

Kommissionens sammanträden

Whiplashkommissionen har under sitt första verksamhetsår sammanträtt vid nio tillfällen efter det första, konstituerande mötet.

Vid sammanträdet den 4 oktober 2002 diskuterades bland annat kommissionens verksamhet och hur det fortsatta arbetet skulle läggas upp. Kommissionen enades om att medicinsk forskning (både inom diagnos och behandling), ersättningssystem och i viss mån också trafiksäkerhet ingår i de områden kommissionen bör behandla. Kommissionen enades också om att den kunskap som skall ligga till grund för framtida förslag måste vara evidensbaserad, dvs vetenskapligt grundad. Kommissionen beslöt att till kommande sammanträden kalla ett antal experter med uppdrag att redogöra för det aktuella kunskapsläget inom sina respektive områden. Staffan Moberg, Försäkringsförbundet, och Marika Hedin, blivande huvudsekreterare, adjungerades till mötet.

Vid sammanträdet den 14 november 2002 informerade dr. Maria Krafft, Folksam forskning, om sambandet mellan whiplashskador och olika bil- och bilstolskonstruktioner. Professor Åke Nygren, Karolinska Institutet, informerade om sitt arbete i Quebec Task Force (avslutat 1995) och om det pågående internationella projektet i The Bone and Joint Decade 2000-2010 Task Force on Neck Pain and its Associated Disorders, som kommissionen stöder ekonomiskt. Kommissionen diskuterade också praktiska frågor och rapporter från ledamöterna.

Staffan Moberg, Försäkringsförbundet, och Marika Hedin, blivande huvudsekreterare, adjungerades till mötet.

Vid sammanträdet den 5 december 2002 informerade docent Charlotte Sachs, Karolinska sjukhuset, om sin och andra försäkringsläkares syn whiplashskadornas omfattning och orsak. Överläkare Mats Hamberg, Alfta Rehab Center, informerade därefter om Alftas arbete med rehabilitering av whiplashskador. Kommissionen diskuterade också praktiska frågor och rapporter från ledamöterna. Staffan Moberg, Försäkringsförbundet, och Marika Hedin, blivande huvudsekreterare, adjungerades till mötet.

Vid sammanträdet den 21 januari 2003 presenterade professor Marian Radetzki, SNS, och dr. Marcus Radetzki, Stockholms universitet, ett förslag till ett forskningsprojekt om kostnader och ersättningsnivåer i samband med whiplashrelaterade skador. Därefter diskuterade kommissionen uppläggningsen av det fortsatta kommissionsarbetet och hur avrapporteringen skulle ske. Kommissionen diskuterade också praktiska frågor och rapporter från ledamöterna.

Vid sammanträdet den 18 februari 2003 informerade överläkare Malin Lindh om det nya omvårdnadsprogrammet för whiplashskadade som utarbetats av sektorsrådet i Västra Götaland. Därefter diskuterade kommissionen praktiska frågor och rapporter från ledamöterna, samt beslöt att professor Marian Radetzki, SNS, och dr. Marcus Radetzki, Stockholms universitet, skulle få i uppdrag att genomföra forskningsprojektet "Whiplashskador – samhällskostnader och ersättningsansvar". Dessutom fattades beslut om att endast stödja sådan forskning som kommissionen själv uppdrar.

KOMMISSIONENS VERKSAMHET

Vid sammanträdet den 13 mars 2003 diskuterade kommissionen ett par möjliga framtida forskningsprojekt. Kommissionen beslöt bland annat att genomföra en utvärdering av krockskydd i nyare bilmodeller baserad på material från Trafikskadenämnden hösten 2004, samt att kartlägga de rehabiliteringsmetoder som erbjuds whiplashskadade i samarbete med Försäkringskassan. Därefter diskuterade kommissionen praktiska frågor och rapporter från ledamöterna. Lotta Hjelm-Sjöström, Socialstyrelsen, adjungerades till mötet.

Vid sammanträdet den 8 april 2003 informerade Eva Ekström, Finansinspektionen, om arbetet med rapporten "Stärkt skydd för trafikskadade", som FI publicerade i januari 2003. Därefter diskuterade kommissionen sitt fortsatta arbete och praktiska frågor och rapporter från ledamöterna. Nina Rehnqvist meddelade att hon tillträtt som direktör för Statens beredning för medicinsk utvärdering, men att hon kommer att fortsätta som ledamot i kommissionen.

Vid sammanträdet den 16 maj 2003 informerade dr. Anne Söderström, Uppsala universitet, om sin forskning kring snabb rehabilitering av whiplashskadade. Därefter diskuterade kommissionen sin första delrapport och ett utkast till en ny modell för omhändertagande av whiplashskadade, samt rapporter från ledamöterna.

Vid sammanträdet den 27 maj 2003 informerade dr. David Cassidy, Kanada, Lena Holm, och professor Åke Nygren, bäge Karolinska Institutet, om arbetet med The Bone and Joint Decade 2000-2010 Task Force on Neck Pain and its Associated Disorders. Denna information utgjorde avrapportering för det första år som projektet stöds av kommissionen. Därefter diskuterade kommissionen en justerad tidsplan för sitt framtida arbete, med anledning av att huvudsekreteraren erhållit ett forskningsstipendium med start våren 2005. Maria L Lundgren meddelade att hon avgår som RTP:s förbundsordförande, men att hon kommer att fortsätta som ledamot i kommissionen.

Kunskapsinventering

Kommissionen beslöt som ovan angetts att ägna det första verksamhetsåret åt kunskapsinventering. Detta har skett genom att ett antal experter hörts, att kommissionen gjort förfrågningar inom vissa områden och att kommissionen representerats på ett antal konferenser och seminarier.

Adjungerad expertis

Kommissionen har beslutat att inte knyta en fast expertgrupp till sig utan att olika experter bör höras beroende på de frågor som kommissionen behandlar. Hittills har följande experter hörts: dr. Maria Krafft, Folksam forskning; professor Åke Nygren, Karolinska Institutet; docent Charlotte Sachs, Karolinska sjukhuset; överläkare Mats Hamberg, Alfta Rehab Center; professor Marian Radetzki, SNS; dr. Marcus Radetzki, Stockholms universitet; överläkare Malin Lind, Östra Sjukhuset; Eva Ekström, Finansinspektionen; dr. Anne Söderström, Uppsala universitet; dr. David Cassidy, Kanada samt Lena Holm, Karolinska institutet.

Dessutom har kontakter knutits med en rad forskare på området: dr. Artur Tenenbaum, Mössebergs Rehab Center; dr. Anita Berglund, Karolinska Institutet; tekn. lic Lotta Jacobsson, Chalmers tekniska högskola; docent Olle Bunketorp, Östra Sjukhuset samt den whiplashpreventionsgrupp som leds av Claes Tingvall, Vägverket.

Förfrågningar från kommissionen

Kommissionen har under våren 2003 inlett två större kartläggningar. Dels har förfrågningar skickats ut till de fyra stora försäkringsbolagen som syftar till en förbättrad whiplashstatistik, då de beräkningar som finns hos Försäkringsförbundet bygger på uppskattningar. Kommissionen har ställt frågor kring hur många av de anmälda trafikskadefallen som har med whiplashskador att göra, hur många av dessa anmälda fall som regleras inom två månader från anmälan, och hur många av de anmälda fallen som leder till någon form av invaliditet.

Dels har kommissionen också skickat ut förfrågningar till de kliniker som har avtal med Försäkringskassan om rehabilitering av whiplashskadade. Här har kommissionen ställt frågor om antal patienter per år, hur lång tid det i genomsnitt tar mellan olyckstillfället och rehabiliteringen, hur programmen för rehabilitering ser ut på respektive klinik och om denna behandling utvärderats.

Resultaten från dessa förfrågningar beräknas vara färdiga i september 2003.

Konferenser och seminarier

Kommissionen har deltagit i följande konferenser och seminarier: RTP:s konferens för jurister den 31 januari, Länsförsäkringars seminarium om whiplash på Stockholms bilsalong den 9 april, Trygg-Hansas möte för försäkringsläkare den 10 april, Nationell samling kring trafiksäkerhet den 15 maj och Nordisk trafikmedicinsk konferens i Umeå 2-3 juni. Vid dessa tillfällen har kommissionens huvudsekreterare också informerat om kommissionens uppdrag och arbete. Två utskottsutfrågningar i riksdagen har följts, dels om trafiksäkerhet, dels om orsakerna till den höga sjukfrånvaron i Sverige.

Forskningsprojekt

Kommissionen har hittills åtagit sig att finansiera tre forskningsprojekt.

The Bone and Joint Decade 2000-2010 Task Force on Neck Pain and its Associated Disorders

Kommissionen är medfinansierare till det internationella forskningsprojektet The Bone and Joint Decade 2000-2010 Task Force on Neck Pain and its Associated Disorders, där professor Åke Nygren vid Karolinska Institutet är svensk representant. Projektet är ett samarbete mellan svenska, amerikanska och kanadensiska forskare, en fortsättning på The Quebec Task Force on Whiplash Associated Disorders som 1995 kartlade aktuell medicinsk forskning med anknytning till whiplashskador. Professor Åke Nygren ansvarar för att en delrapportering sker varje år och för att kommissionen får ta del av projektets preliminära resultat våren 2005, så att dessa resultat kan inarbetas i kommissionens avslutande rapport (projektet i sin helhet pågår ytterligare 5 år).

Whiplashskador – samhällskostnader och ersättningsansvar

Kommissionen har uppdragit åt professor Marian Radetzki, SNS, och dr. Marcus Radetzki, Stockholms universitet, att genomföra projektet Whiplashskador – samhällskostnader och ersättningsansvar. Projektet skall ge svar på två frågor: Hur stora var samhällets totala kostnader för whiplash-skador under det senaste året för vilket data är tillgängliga? I vilken utsträckning kan den skadelidande erhålla ersättning för en whiplash-skada och hur står sig denna ersättning vid en jämförelse med ersättningen för nackskador med andra orsaker (olycksfall i arbetet och på fritiden, eller sjukdom)? Det aktuella regelverket jämförs här med de förhållanden som gällde tidigt under 1990-talet. Projektet kommer att vara avslutat i oktober 2004.

Effektstudie av bilar med mer avancerade whiplashskydd

Kommissionen har beslutat genomföra en vetenskaplig utvärdering av de mer avancerade whiplashskydd som började förekomma i vissa bilmodeller från sent 1990-tal. Utvärderingen sker genom analys av Trafikskadenämndens material och försäkringsbolagens skaderapporter, genom att man studerar de olyckor som leder till bestående whiplashskador (medicinsk invaliditet). Undersökningen har förberetts genom kontakter med biltillverkarna Saab och Volvo, Trafikskadenämnden, Folksam forskning och de fyra stora försäkringsbolagen. Insamling av data och den slutgiltiga analysen kommer att genomföras hösten 2004, då ett tillräckligt antal krockade bilar med de aktuella skydden beräknas förekomma i Trafikskadenämndens och bolagens material.

Planerade forskningsprojekt

Kommissionen har också diskuterat att två forskningsprojekt med syfte att åstadkomma vetenskaplig utvärdering av medicinsk verksamhet. Det gäller dels en utvärdering av omhändertagandeprogrammet i Västra Götalandsregionen, som skulle ske då omhändertagandeprogrammet varit igång i ungefär 12 månader, alltså hösten 2004. Dels har kommissionen diskuterat en utvärdering av rehabiliteringsmetoder för whiplashskadade som är i bruk på svenska kliniker. En första inventering av whiplashrehabiliteringen är under utarbetning för att förbereda en större insats.

Information

I mitten av januari 2003 lades kommissionens egen hemsida ut med adressen www.whiplashkommssionen.org. Här finns information om kommissionens uppdrag och arbete, det finns länkar till Konsumenternas försäkringsbyrå och till Handikappombudsmannen, och det finns telefonnummer, mejl- och kontaktadress till kommissionen.

Kommissionen har också framtagit en informationsbroschyr.

Kontakter med allmänheten

Kommissionen har uppmanat allmänheten att höra av sig med tips och synpunkter på arbetet med whiplashproblematiken. RTP:s medlemstidning har också publicerat en uppmaning till sina medlemmar om att delge kommissionen sina erfarenheter. Detta har lett till att en mängd telefonsamtal, brev och e-mejl har inkommit till kommissionens kansli, från läkare, jurister, försäkringstjänstemän och från whiplashskadade och deras anhöriga. Allmänhetens synpunkter sammanställs kontinuerligt av huvudsekreteraren och delges kommissionens ledamöter. En anonymiserad databas är också under konstruktion för att systematisera allmänhetens reaktioner.